

Rød Valgalliansens stortingsgruppe

Stortinget, 0026 Oslo 22. januar 1997

Ukjent Stay-behind-materiale som hamna hos RV viser:

E-tjenestens okkupasjonsberedskap (Stay behind) skolerte sine lokale grupper til å yte «forebyggende hjelp» mot «SUF-aksjonene innenfor næringslivet».

Denne «lefsa» inneholder:

1. Notat fra Rvs stortingsgruppe om hvordan det hemmelige Blue mix-nettverket i 1971 ble mobilisert til å drive politisk kartlegging av SUF (forløperen til AKP).
2. Brev fra stortingsrepresentant Erling Folkvord til forsvarsminister Kosmo
3. Brev vedr. stortingspresidenten nektelse av å stille spørsmål om saken i Stortingets spørretime.
4. Brev fra Blue mix-leder Gunnar Bjålie fra mars 1971 vedlagt et sirkulære med overskriften:
Dette er et brev om ganske spesielle og alvorlige forhold.

DETTE ER ET BREV OM GANSKE SPESIELLE OG ALVORLIGE FORHOLD.
Vi får mange henvendelser om SUF-aksjonene innenfor næringslivet. Spørsmålene er følgende: Har vi bare sett begynnelsen? Hvem står bak? Vil næringslivet først og fremst bli rammet, eller også sentrale offentlige organger? Hvilke midler vil bli brukt? Hvilke muligheter har disse kreftene for å intensivere sine angrep? Må vi regne med sabotasjeaksjoner? Hvilke forholdsregler bør tas? Hvor sterkt bør det reageres? Er det noen muligheter for utveksling av erfaringer og for forebyggende hjelp?

Rød Valgalliansens stortingsgruppe

Stortinget, 0026 Oslo 22. januar 1997

Ukjent Stay-behind-materiale som hamna hos RV viser:

E-tjenestens okkupasjonsberedskap (Stay behind) skolerte sine lokale grupper til å yte «forebyggende hjelp» mot «SUF-aksjonene innenfor næringslivet».

RV krever oppheving av taushetsplikta for de som deltok i det irregulære Stay behind-arbeidet.

RV s stortingsgruppe har fått overlevert arkivmateriale fra Stay Behinds virksomhet på 1970-tallet. Materialet viser at bl.a. forsvarsminister Kosmos uttalelser om at Stay Behind ikke har vært involvert i politisk kartegging, er uriktige. Materialet inneholder bl.a. brev, isnutruser og rundskriv som ble sendt ut til lokalledet fra Gunnar Bjålie som var leder i Blue Mix, dvs. den delen av Stay Behind som skulle ta seg av evakuering av kongehus og andre nøkkelpersoner i tilfelle okkupasjon.

Dette materialet, som ikke kan ha vært tilgjengelig for Lund-kommisjonen, viser at Stay Behind spilte på lag med Politiets overvåkningstjeneste (POT) i politisk kartleggingsarbeide. Gjennom et sirkulære fra 1971 blir Stay Behinds nettverk og lokale kontakter mobilisert mot den nye kommunistiske bevegelsen som vokste fram. Blue-mix-leder Gunnar Bjålie sendte ut namnelister og skoleringsmateriale om SUF, og ba om tilbakemelding, *samtidig* med at Politiets Overvåkingstjeneste begynte å bygge opp sine arkiver som til slutt omfattet over 20 000 antatte medlemmer eller sympatisører i AKP.

Overskriften var: «*Dette er et brev om ganske spesielle og alvorlige forhold*». Brevet - eller rapporten - er etter alt å dømme ikke utarbeidet av Bjålie selv, men den ble sendt ut gjennom det nettverket han ledet. Rapporten er preget av et næringslivsperspektiv og er opptatt av den trusel daværende SUF var for næringslivet. En av formuleringene antyder at forfatteren tilhører et miljø som har nær kontakt til de som rår over sterke maktmidler: «*Noen få av de som har henvendt seg her har snakket om hårde midler, politiinnsats o.l.*»

Fordi Forsvarets E-tjeneste har vært omhyggelig med å tilintetgjøre arkivmateriale, og fordi Stay Behinds virksomhet forutsatte minst mulig skriftlig kommunikasjon, har det

tidligere ikke blitt offentliggjort liknende materiale fra Stay Behinds virksomhet etter 1970. Sirkulærene fra Blue Mix-sjefen er forsøkt holdt i en privat og harmløs form. De innledes med «Kjære venn» og avsluttes med «Vennlig hilsen Gunnar». For sikkerhets skyld avsluttes flere av «brevene» med klar beskjed: «NB! Brenn alle papirer som ikke er nødvendige å oppbevare.»

Blue Mix ble offisielt oppretta for å forberede evakuering av Kongehuset og andre nøkkelpersoner i en okkupasjonssituasjon. De skulle også trene for å være i stand til å evakuere nedskutte flygere.

Påstander om at Stay behind drev med politisk infiltrasjon og kartlegging av kommunister er framsatt bl.a. i boka *Norges Hemmelige Hær* av Ronald Bye og Finn Sjøe. Noen få personer med erfaring fra Stay Behind har også fortalt om politisk kartlegging i en TV-serie høsten 1995. Tidligere statssekretær Oddmund Hammerstad har kommet med liknende påstander. Men Lund-kommisjonen «har ikke funnet dekning for påstandene» (side 459, 2. spalte i Lund-rapporten) annet enn for 1950-tallet og begynnelsen av 1960-åra. Kommisjonen sier at «til ut på 1960-tallet, forekom det at det lokalt ble utarbeidet og forevist lister over kommunister». (s. 459, 2. spalte)

Stay Behind sorterer under den militære E-tjenesten. Gunnar Bjålie, som nå er død, og som ledet evakueringsorganisasjonen Blue Mix, var en av de sentrale Stay Behind-lederne. Dette materialet viser dermed at E-tjenesten deltok aktivt i innenrikspolitisk kartlegging og bekjempelse av norsk venstreopposisjon.

Her er noen utdrag av sirkulæret Gunnar (Bjålie) sendte ut til Blue Mix-nettverket i mars 1971:

- Mulighet for «forebyggende hjelp» mot SUF?

Innledningsvis sies det at «vi får mange henvendelser om SUF-aksjonene innenfor næringslivet». Blant spørsmålene som reises er: «Hvilke forholdsregler bør tas. Hvor sterkt bør det reageres» Er det noen muligheter for utveksling av erfaringer og for forebyggende hjelp?»

...

«Det er lenge siden vi påpekte den fare SUF og gruppene rundt ville komme til å representere».

...

Et tjuetall navn nevnes. Navnelisten er omtrent sammenfallende med den første utgave av de såkalte DNC-notatene (eller Creditbank-notatene) om SUF.

...

«..personlig påvirkning på arbeidsplassen».

Man beskriver hvordan den virksomheten som skal bekjempes, foregår ute i bedriftene:

«Først og fremst selvfølgelig ved personlig påvirkning på arbeidsplassen. Dernest kommer foredrag, avisartikler og bøker inn i bildet. Det er forsåvidt et godt eksempel at

Tore Linne Eriksen reiser til Jernverket i samarbeide med Gyldendal. Han oppholder seg der i rom tid. Skriver en bok om forholdene der.»

...

«Det er viktig at alle vel betenker forebyggende tiltak.»

...

«en alvorlig bevegelse innenfor De norske Kirke»

Etter en omtale av «den såkalte 'Trafikkaksjonen'», følger følgende avsnitt:

«La meg også i denne sammenheng nevne en alvorlig bevegelse innenfor De norske Kirke. Det dreier seg så vidt jeg vet, ikke om SUF-ledede innslag. Men mange av dem som opptrer og handler har de samme oppfatninger, også om betydningen av militante midler».

I samme sirkulære som lister opp et tjuetalls navn, hevdes det at disse personene planlegger bombeksjoner:

«Vi må regne med andre former for aksjoner enn dem vi har opplevet hittil, tilsynelatende ulykker, sprengninger, kort sagt bokstavelig talt mer militante angrep på samfunnsmaskineriet».

På siste side innledes sammenfatninger med følgende:

«Skal imidlertid disse revolusjonære og anarkistiske angrep begrenses i antall og virkning, er i hvert fall følgende nødvendig:

For det første må SUF-ledelsen og deres hjelpere tas alvorlig.

For det annet må alle følge godt med i det som skjer i innland og utland. Tenke situasjonen overført til oss selv og seg selv.

For det tredje må arbeidsgivere og tillitsmenn være oppmerksomme. Det samarbeide som hittil er utviklet, får en tilleggsdimensjon.»

Noen kommentarer til Stay-behind-materialet:

«Hører gjerne dine kommentarer. Vennlig hilsen Gunnar.»

Dette sirkulæret viser at tilmed lokalledet i Blue Mix (som ikke skulle arbeide med etterretning) ble mobilisert mot den nye revolusjonære bevegelsen tidlig på 1970-tallet, dvs. akkurat samtidig som POT startet sin stortstilte kartlegging og registrering som førte til at drøyt 20 000 personer havnet i arkivene fordi de ble antatt å være sympatisører eller medlemmer av AKP/RV. Blue Mix hadde et landsomfattende kontaktnett. De hadde en annen mulighet til å samle informasjon i lokalmiljøet enn POT, fordi de selv arbeidet helt fordekt. Når Blue Mix-sjefen i 1971 avslutter sitt brev til sine lokalledere med et «Hører gjerne dine kommentare. Vennlig hilsen Gunnar.», er det en klar melding om at han ønsker utfyllende opplysninger, enten innsendt til de hemmelige kontaktadressene eller overlevert når de lokale kontaktene møttes til skolering og trening. Til dette formålet ble det i 1972 etablert «et nytt treningssenter utenfor Oslo» (sirkulære fra Gunnar Bjålie 18.1.72).

Den politiske argumentasjonen som brukes for å bekjempe politiske krefter ytterst til venstre, er den samme som er kjent fra POT-sammenheng og fra samarbeidet mellom de hemmelige tjenestene og Arbeiderpartiets ledelse. Henvisningen til at arbeidsgivere og tillitsmenn må være oppmerksomme og at deres innbyrdes samarbeide får en tilleggsdimensjon er i så måte typisk.

Hva skjedde i andre deler av Stay Behind?

Det materialet som her er sitert i utdrag, kommer fra Blue Mix, dvs. den delen av Stay behind som i fredstid bare skulle forberede evakueringsmuligheter i tilfelle okkupasjon. *Lindus* var et annet nettverk i Stay Behind som hadde etterretning som offisiell oppgave. Når Blue Mix på denne måten ble mobilisert til politisk kartlegging, er det all grunn til å spørre hva som foregikk i Lindus.

De som vet, må få lov til å snakke.

Det materialet RV har, beviser at lokalledene i Stay Behinds nettverk på 1970-tallet ble oppfordra til å drive politisk kartlegging av personer som kunne tenkes å tilhøre SUF (som senere ble til AKP). Forsvarsminister Kosmo har hittil benekta at dette har skjedd. RV s stortingsrepresentant Erling Folkvord har i et brev til forsvarsministeren bedt han sørge for at de personene som arbeidet i Stay Behind, blir fritatt for taushetsplikt slik at de kan få lov å fortelle sannheten om den uovlige politiske kartleggingsvirksomheten de utførte på oppdrag fra Forsvarets Etterretningstjeneste.

For nærmere kommentar:
Erling Folkvord, tlf. 942 68 448

RØD VALGALLIANSES
STORTINGSGRUPPE

Vår dato
22. januar 1997

Vår referanse

Deres dato

Deres referanse

(Sendes bare som telefax)

Forsvarsminister og fungerande justisminister Jørgen Kosmo

FRITAK FRÅ TEIEPLIKTA FOR DEI SOM HAR KUNNSKAP OM KORLEIS STAY BEHIND VART BRUKT TIL POLITISK KARTLEGGJING OG LIKNANDE AKTIVITETAR ETTER 1960.

RV har fått overlevert ein del dokument og korrespondanse frå Blue mix-nettverket i Stay behind. Vi har fått dette materialet i 1997, og det er tydeleg at Lundkommisjonen ikkje har hatt tilgang til det. Fordi Stay behind alltid har jobba på fordekt vis, ut frå sjølve tenesta sin natur, finst det lite av skriftleg kjeldemateriale. Derfor er vi stort sett avhengig av muntlege kjelder viss vi skal få vite sanninga.

Det materialet RV har fått, viser likevel at sjefen for Blue Mix, Gunnar Bjålie, tidleg i 1971 sende ut liste over personar som han trudde var med i SUF og han ba om tilbakemelding. «Hører gjerne dine kommentarer» var avslutninga i følgeskrivet til eit lengre sirkulære som gjennomgår det trugsmålet som den nye revolusjonære rørsla blir sagt å vere mot næringslivet. Blue mix-sirkulæret stiller oppgåvene nokså klart: «Hvor sterkt bør det reageres? Er det noen muligheter for utveksling av erfaringer og for forebyggende hjelp?» Heile dokumentet er sterkt prega av at sterk radikaliserings på arbeidsplassane vart opplevd som eit trugsmål for næringslivet.

Blue Mix vart oppretta som ein *evakueringsorganisasjon*, dvs. som ein organisasjon som ikkje hadde etterretningsoppgåver verken i fredstid eller under okkupasjon. Likevel sender Blue Mix-sjefen ut eit sirkulære som framstiller SUF som fienden og omtaler personleg politisk påverking på arbeidsplassane som ein av fienden sine arbeidsmetoder. Dette beviser at Stay behind-nettverket vart brukt for andre føremål enn det som var offisielt bestemt.

Dei personane som hittil har fortald om dette, har ikkje vorti trudd. Du har sjølv sagt offentleg at Stay behind ikkje vart brukt til slike føremål i den tida da Overvakingspolitiet gjennomførte den storstilla kartleggjinga av medlemmar og sympatisørar av AKP. Tidlegare sjef for den militære etterretningstenesta, Jan Ingebrigtsen, sa i «Til debatt» 15.1.97 at den militære etterretningstenesta ikkje dreiv med overvaking av nordmenn etter 1960. «Da var det slutt», sa Ingebrigtsen.

Det materialet RV har mottatt, viser at dette utsagnet frå Ingebrigtsen er feil. RV meiner det er viktig at dei personane som har førstehands kunnskap om dette irregulære politiske kartleggjingsarbeidet, no får høve til å forklare seg om kva som skjedde, utan at dei skal risikere straff fordi dei fortel sanninga om irregulær verksemd i den militære e-tenesta. - Eg vil derfor be om raskt svar på følgjande spørsmål:

Vil statsråden sørge for at dei personane som har arbeidd i Stay behind etter 1960 og som har kunnskapar om irregulær verksemd i Stay behind, blir fritatt for teieplikta slik at dei fritt kan fortelje om det som har gått føre seg av politisk kartlegging o.l. som ligg utafør det som var Stay behind si offisielle oppgåve? (Det er ein føresetnad at fritaket for teieplikta berre skal gjelde så langt det er nødvendig for å kunne omtale irregulær verksemd i regi av E-tenesta/Stay Behind.)

Vil statsråden sjøl oppfordre dei som har førstehands kjennskap til irregulær Stay behind-aktivitet til å fortelje det dei veit?

Med helsing

Erling Folkvord

Kopi til: Stortingets kontrollutvalg v/ Per N. Hagen

RØD VALGALLIANSES
STORTINGSGRUPPE

Vår dato
17. januar 1997

Vår referanse

Deres dato

Deres referanse

Stortingets presidentskap

AVVISING AV SPØRSMÅL TIL SPØRJETIMEN 22.1.97.

Eg har fått muntleg beskjed via ass. kontorsjef Pavestad at presidenten har avvist eit spørsmål frå meg til forsvarsministeren. Grunngevinga skal vere at spørsmålet handlar om ei sak som ligg til behandling i Kontrollkomiteen.

Denne grunngevinga er uriktig.

For det eine er det slik at spørsmålet handlar om at statsråden har feilinformert Stortinget 6.12.95.

For det andre er det slik at det spørsmålet det her er snakk om, *ikkje* er belyst i Lundkommisjonen sin rapport.

For det tredje er det slik at RV ikkje har høve til å stille spørsmål i Kontrollkomiteen sine høyringar og derfor ikkje har høve til å reise spørsmåla der.

Ut frå dette ber eg om at Stortingspresidenten eller Presidentskapet omgjer avvisinga. Viss presidenten står fast på sitt standpunkt, ber eg om at saka blir lagt fram for presidentskapet til avgjerd.

Erling Folkvord

**RØD VALGALLIANSES
STORTINGSGRUPPE**

Vår dato
16. januar 1997

Vår referanse

Deres dato

Deres referanse

Stortingspresident Kirsti Kolle Grøndahl

Eg melder dette spørjetimespørsmålet til forsvarsminister Jørgen Kosmo:

Statsråden har forsikra Stortinget at Stay-behind ikkje har drivi med «kartlegging av norske borgere på politisk grunnlag i fredstid». På 70-talet sende leiinga i Stay-beind ut sirkulære med namnelister og annan informasjon om lovlege, politiske organisasjonar i Norge, og Blue Mix-sjefen skreiv at «Personlig tror jeg også at det er 'alvor', men jeg vil ikke komme med kommentarer. Les og døm selv».

Kvifor sa forsvarsministeren i Stortinget 6.12.95 at dei ikkje dreiv med slikt?

Erling Folkvord

nomføres det et prosjekt der konsekvensene av alternative systemet for inn- og utflytning skal beskrives. Støymessige virkninger er blant de konsekvensene som skal utredes i dette arbeidet.

Arbeidsopplegget legger opp til grundig behandling for at de krav til analyser som eventuelt kan komme gjennom annet lovverk, f.eks. kommunehelsetjenesteloven og forurensningsloven, skal være ivarettatt.

Sosial- og helsedepartementet har oppnevnt en representant for Statens helsetilsyn til å delta i referansegruppen for Luftfartsverkets arbeid.

I vårt departements uttalelse til arbeidsopplegget er det lagt vekt på at utredning av støybelastningen er et hovedformål med arbeidet. I samsvar med intensjonene i kommunehelsetjenesteloven forutsettes det derfor at prosessen ivaretar utredning av alle helsemessige konsekvenser på en tilfredsstillende måte.

De helsemessige konsekvensene av flystøyen på Gardermoen vil i størst grad få betydning for befolkningen i nærområdene. Derfor har departementet også foreslått at kommunene som ligger i nærområdene, bør være representert i arbeidet. Gjennom egen deltakelse i referansegruppen vil kommunene kunne sikre at de helsemessige aspektene blir ivarettatt i prosessen.

På bakgrunn av bl.a. departementets innspill til arbeidsopplegget har Luftfartsverket invitert en representant fra de berørte kommunene, til sammen 13, til å delta i referansegruppen. Videre er Luftfartsverket av Sosial- og helsedepartementet gjort oppmerksom på at Statens institutt for folkehelse er i ferd med å bygge opp en enhet med særskilt kompetanse innen støy, som også vil kunne bidra til arbeidet med utredning av de helsemessige konsekvensene støyen ved Gardermoen-utbyggingen eventuelt måtte få.

Som det fremgår av det jeg foran har sagt, legges det opp til et nært samarbeid mellom luftfarts- og helsemyndighetene for å sikre at alle helsemessige hensyn blir ivarettatt på en tilfredsstillende måte gjennom den samordnede prosessen som det nå er lagt opp til, før Gardermoen settes i drift.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Eg takkar ministeren for eit positivt svar.

Men trass i svaret ser det ut til å vera ei sams oppfatning blant høyringsinstansar at saksområdet flystøy og helse er svært mangelfullt handsama, og at det ikkje ser ut som at den vidare prosessen betrar dette. Nannestad kommune har gitt utbyggerane pålegg om å ta omsyn til kommunehelsetjenestelova på dette punktet. Deira pålegg har ikkje ført fram så langt, slik dei tolkar det i alle fall. Statsråden seier i sitt svar at kommunehelsetjenestelova er dekt opp, og då er spørsmålet mitt til statsråden: Kan eg med dette stola på at kravet frå Nannestad kommune er innfridd?

Statsråd Werner Christie: Det er to sider ved det svaret. Det formelle kravet Nannestad kommune har stilt, er å få en egen konsekvensutredning, og det kravet vil ikke bli innfridd. Men intensjonen og realiteten i

kravet som Nannestad kommune har stilt, nemlig at de helsemessige konsekvenser knyttet til utbyggingen og støybelastningen vil bli utredet – og det er det vesentlige – vil bli innfridd.

Spørsmål 20

Erling Folkvord (RV): Eg skal få stille følgjande spørsmål til forsvarsminister Kosmo:

«Kartlegging av de som er kommunist sympatisører «eller mistenkes for å være det», er fra 1953 angitt som jobb nr. «A 1» i en instruks for statens hemmelige Stay behind-hær. Instruksen krevde detaljerte navnelister og at «graden av vedkommendes rødhet angis ved bokstavene a, b og c. A betyr aktiv kommunist, b betyr medlem av NKP, c betyr medløper/sympatisør».

Er en slik aktiv kartlegging i samsvar med forsikringene om at Stay behind skulle ligge i ro i fredstid?»

Statsråd Jørgen Kosmo: Representanten Folkvord innleder sitt spørsmål med å sitere fra en antatt instruks for «statens hemmelige Stay behind-hær» der det fremgår at tjenesten siden 1953 skulle ha hatt som sin fremste oppgave å foreta en detaljert listeføring av navngitte norske borgere på politisk grunnlag i fredstid. De planer som berører okkupasjonsberedskap, har ikke på noe tidspunkt omfattet direktiv med oppgaver som antydte i spørsmålet. Kartlegging av norske borgere på politisk grunnlag i fredstid er ikke av de oppgaver Stay behind-tjenesten skulle utføre.

Som jeg redegjorde for på min pressekonferanse for kort tid siden, ble det med bakgrunn i erfaringene fra den andre verdenskrig etablert en virksomhet i 1948 som skulle være i stand til å gjennomføre evakuering, sabotasje og etterretning på norsk jord under en eventuell okkupasjon. Virksomheten ble senere organisert i nett med en felles oppbygging og gitt betegnelsen Stay behind. Sabotasjegruppen ble besluttet nedlagt i 1983. Virksomheten er senere gitt betegnelsen Okkupasjonsberedskap.

Virksomheten eksisterer i dag og har viktige oppgaver under en okkupasjon av Norge. Jeg vil i denne forbindelse understreke at organisasjonen for okkupasjonsberedskap kun baserer seg på beredskapsplaner vedtatt av norske myndigheter.

Når man skal vurdere denne virksomheten, er det viktig å huske at den ble bygd opp ved inngangen til den kalde krigen, og at det fiendebildet som da eksisterte, nødvendigvis ville og måtte prege den beredskapen som ble etablert.

Jeg vil derfor henvise til den granskning av de hemmelige tjenester som nå gjennomføres av den stortingsoppnevnte Lund-kommisjonen, og også til den studien som pågår under ledelse av professor Olav Riste, der etterretningstjenestens historie i perioden 1945-1970 gjennomgås. De forhold Folkvord viser til, ligger over 40 år tilbake i tiden. Jeg håper at de nevnte undersøkelser vil kartlegge i hvilken grad enkeltpersoner eller grupper knyttet til Stay behind kan ha drevet annen

virksomhet enn den de har vært pålagt av sine overordnede.

Erling Folkvord (RV): Eg får takke for eit svar som eg har ei beklemmende kjensle av er ei vidareføring av skiftande statsrådar sin marsj rundt ein varm graut.

Eg vil aller først slå fast at det er skiftande forsvarsministrar som står ansvarleg overfor Stortinget og overfor folket for at ein del av den statlege Stay behind-hæren anten har drive eller iallfall har hatt ein instruks om å drive ei politisk kartleggingsverksemd som eg skildra i spørsmålsteksten. Eg vil be statsråden svare heilt klart på spørsmåla mine: Er det slik at statsråden seier at ein del av den statlege Stay behind-hæren ikkje har hatt ein slik instruks som den som er referert? Og er det slik at ein slik instruks ikkje har vore noringjevande for tenestene si verksemd i iallfall to tiår etter at instruksen vart laga i 1953?

Statsråd Jørgen Kosmo: Ja, hvor beklemmt representanten Folkvord føler seg, skal ikke jeg uttale meg noe spesielt om.

Jeg sa i svaret mitt, og jeg må få lov til å gjenta det:

«De planer som berører okkupasjonsberedskap, har ikke på noe tidspunkt omfattet direktiv med oppgaver som antydnet i spørsmålet. Kartlegging av norske borgere på politisk grunnlag i fredstid er ikke av de oppgaver Stay behind-tjenesten skulle utføre.»

Om representanten Folkvord har opplysninger som tyder på at det skulle være andre grupperinger eller grupperinger innenfor Stay behind-tjenesten som på eget initiativ foretok slik virksomhet, vil jeg sterkt anbefale representanten Folkvord å levere disse opplysningene enten til Lund-kommisjonen eller til professor Olav Riste.

Erling Folkvord (RV): Det står fast at skiftande statsrådar hefter for den kartlegginga som har vore driven i statleg regi. Eg merker meg at statsråden seier at den slags kartlegging ikkje er oppgaver som Stay behind skulle utføre. Så får vi da sjå kven som hefter for det dei faktisk har utført.

I det første svaret sitt snakka statsråden litt om okkupasjonsberedskap i det store og heile. Eg kunne ha lyst til å stille eit siste spørsmål om det. Etter mitt syn er den beste okkupasjonsberedskapen eit politisk mobilisert folk. Dernest vil det vere bruk for førebuingar til å kunne føre forsvarskamp i eit okkupert land. Men det har mest avskrekkande verknad på ein fiende dersom det er kjent, både i eige folk og for utanforståande, at ein slik organisasjon finst. Er statsråden einig i den vurderinga, og at det aller viktigaste for å kunne stå imot ein eventuell okkupant er eit folk som er politisk mobilisert?

Statsråd Jørgen Kosmo: Det ville ikke være rett å gi seg inn på en diskusjon om spørsmål som ligger langt utenfor det som spørsmålsstilleren hadde til hensikt da han stilte spørsmålet, men jeg kan i og for seg bekrefte at den beste beredskap ethvert folk har, er at folk er be-

visst og har vilje og evne til kunne å forsvare landet dersom man blir okkupert. Dersom landets myndigheter finner at man er nødt til å ha en spesiell beredskap om så galt skulle hende at vi ble okkupert, må jeg jo si at hvis beredskapen skulle virke, ville man, først og fremst av hensyn til sikkerheten for dem som skulle bedrive denne beredskapen, være helt avhengig av at den ikke var kjent, og at ingen kunne mistenkeliggjøre enkeltpersoner i forbindelse med dette arbeidet.

Presidenten: Spørsmål 21 er allerede besvart.

Spørsmål 22

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg vil stille nærings- og energiministeren følgende spørsmål:

«Stortinget vedtok høsten 1992 i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 122 for 1991-92 nye retningslinjer for salg av gjenvunnet kraft i industrien.

Når vil det foreligge retningslinjer for praktisering av Stortingets vedtak, slik at nye enøkprosjekter i industrien kan gjennomføres i tråd med Stortingets intensjoner?»

Statsråd Jens Stoltenberg: Da kraftintensiv industri og treforedlingsindustri fikk fornyet sine kraftkontrakter med Statkraft gjennom Stortingets behandling av St.prp. nr. 104 for 1990-91, ble det forutsatt at industrien må ha behov for kraften. Salg av kraft fra industrien skal derfor normalt ikke finne sted i mer enn to år. For å stimulere til utnyttelse av overskuddsvarmen i industrien ble det gjort unntak for behovsvilkåret og salgsbegrensningen for enøkgevinster der kraften genereres i nye varmegjenvinningsanlegg i kraftintensiv industri. I St.prp. nr. 122 for 1991-92 ble unntaket utvidet til også å gjelde de tre eksisterende varmegjenvinningsanleggene. Det har aldri vært uklarhet om dette enøktiltaket. Det ble imidlertid samtidig vist til at kraft som produseres i varmegjenvinningsanlegg, er fritatt for elavgift. Det er reglene for elavgiftsfritaket spørsmålet må være rettet mot.

Finansdepartementet har praktisert reglene slik at kraft produsert i varmegjenvinningsanlegg fritas for avgiften når kraften blir brukt i produksjonsbedriften, og får den refundert når den selges direkte til avgiftspliktige sluttforbrukere. Disse bestemmelsene trådte i kraft 1. oktober 1992.

Refusjonsordningen omfatter imidlertid ikke tilfeller hvor slik kraft selges gjennom det organiserte markedet eller et e-verk. Kraften vil da bli blandet med annen kraft, og det vil være svært vanskelig å dokumentere at kraften faktisk blir levert en avgiftspliktig sluttforbruker. Dersom produsenten av gjenvinningskraft skal få refundert et beløp tilsvarende avgiften uansett om sluttforbruker er avgiftspliktig eller avgiftsfritt, vil dette mer være å anse som en direkte tilskuddsordning enn som en refusjonsordning innenfor avgiftssystemet.

Saken reiser både avgiftstekniske og prinsipielle spørsmål som vi må vurdere nærmere.

Oslo, mars 1971.

Kjære venn,

Vi har fra tid til annen sendt ut en orientering om situasjonen ute i verden. Nå er det lenge siden sist av den enkle grunn at sjefen har hatt så meget annet å tenke på. Det er jo stort sett det en kan lese i avisene, men det er jo greit å få det samlet og bekreftet fra pålitelig kilde.

./.

Vi fikk tilsendt vedlagte sirkulære, og jeg formidler det videre i samme form som mottatt. Det er jo stoff som er mer og mindre kjent. Personlig tror også jeg at det er "Alvor", men jeg vil ikke komme med kommentarer. Les og døm selv.

Hører gjerne dine kommentarer.

Med hilsen,

Alvor!

Fra Norges Forsvarsforening

I 25 år har Norge levet under fredsforhold. Landet har opplevet en sterk vekst, og har selv kunne bestemme den kurs det vil følge.

Dette har vært mulig fordi de store maktgrupperinger har holdt hverandre i likevekt, og fordi landet har søkt tilknytning til en allianse med evner til å delta effektivt også i sikringen av vårt land.

Innen landet selv har det vært enighet om at vi skal forsvare oss, og om hvordan vi skal gjøre det.

Disse forholdene er i ferd med å endre seg.

Likevekten holder på å forsvinne. Sovjet-Samveldet har i de siste ti år fortsatt en energisk og målbevisst opprustning, så vel kjernefysisk som konvensjonelt. Betydelige styrker er basert like ved våre grenser, og havområdene utenfor våre kyster er øvelsesfelter for mektige flåtestridskrefter.

Samtidig er det alliansesystemet vi tilhører svekket. Det er svekket ved amerikanernes ulykksalige engasjement i Vietnam, ved Frankrikes holdning, ved ønsket om mindre militære byrder i en rekke av alliansens land.

Disse endringer i maktforholdene øker faren for konflikt, og vil kunne føre til at vi ved et fredsbrudd vil stå svakere enn tidligere. De åpner også muligheten for at vi kan bli satt under uønsket politisk press.

Under disse forhold er oppslutning om Forsvaret enda viktigere enn før.

I stedet for denne oppslutning har vi fått strid om Forsvaret, og direkte forsøk på å gjøre det mindre effektivt. Forsvarsviljen svekkes istedet for å øke.

Norges Forsvarsforening ser med bekymring på utviklingen. Vi vil derfor rope et alvorlig varsko, og advare mot det nedbrytningsarbeid som foregår.

Vi vil henstille til norske menn og kvinner å slutte opp om Forsvaret.

Denne oppslutning krever resignasjon overfor egne krav, saklig og positiv debatt om Forsvaret, myndigheter med åpne øyne og vilje til forbedringer og effektivisering.

Oslo 26. januar 1971

Nils Onsrud
President

Hans Ringvold
Visepresident

Jon Skard
Visepresident

Anth.B. Nilsen
Generalsekretær

DETTE ER ET BREV OM GANSKE SPESIELLE OG ALVORLIGE FORHOLD.

Vi får mange henvendelser om SUF-aksjonene innenfor næringslivet. Spørsmålene er følgende: Har vi bare sett begynnelsen? Hvem står bak? Vil næringslivet først og fremst bli rammet, eller også sentrale offentlige organger? Hvilke midler vil bli brukt? Hvilke muligheter har disse kreftene for å intensivere sine angrep? Må vi regne med sabotasjeaksjoner? Hvilke forholdsregler bør tas? Hvor sterkt bør det reageres? Er det noen muligheter for utveksling av erfaringer og for forebyggende hjelp?

Mange har bedt oss gi en orientering til våre medlemmer fordi vi har lagt vekt på å holde oss godt orientert siden SF så dagens lys. Jeg har vært i tvil fordi meget er blitt kjent gjennom avisene og på annen måte. Men jeg har funnet det riktig å etterkomme ønskene, fordi det er viktig at alle våre medlemmer er godt orientert, fordi vi kan gi en del nye opplysninger og et fyldig mønster, samt veiledning og råd.

Det er lenge siden vi påpekte den fare SUF og gruppene rundt ville komme til å representere. Situasjonen var enklere den gang fordi midlene lå på demonstrasjons- og et forsiktig voldsplan.

For et par år siden ble vi orientert om at hjernene i SUF-kretsen la opp til nye metoder. Da ble de planer som vi nu ser realisert, unnfanget. De satte store krav til seg selv. De skulle arbeide hårdere enn alle andre. Greie sine studier, sitt arbeide, og perfeksjonere seg i det praktiske liv. Samtidig skulle de så indoktrinere, utvide kretsen, infiltrere og søke alle planer gjennomført på basis av en jernhård disiplin.

Fra aksjoner innenfor studentverdenen kan følgende navn nevnes: Steinar Stjernø, Siri Ustvedt, Bjørgulf Froyn, Svein Viggo Knutsen, Viktor Stein, Odd Odinsen, Trond Øgrim, Sigurd Allern, Sigurd Grønmo, Truls Sevje, Helga Forfang, Kurt Wolfgram, Aanund Hylland, Pål Steigan, Karl Erik Shults, Øivind Ytreberg, Vigdis Voldseth og Sverre Richard Knutsen. Endel av disse spiller rolle også i andre sammenhenger.

De forskjellige organer og organisasjoner som er skapt, skal jeg ikke gå inn på her, fordi avisene har gitt den nødvendige orientering. Dog skal et vesentlig moment understrekes: Selv om Unge Venstre og AUF og andre organisasjoner nok står utenfor de såkalte miliante aksjoner, for de planlegges og gjennomføres av en sammensveiset kjerne, så har det spilt stor rolle for SUF-kretsenes muligheter at de på så mange plan har fått støtte av organisasjoner som AUF og Unge Venstre. Det gjelder i særlig grad innenfor studentverdenen, men også på andre områder. Et par viktige eksempler skal jeg komme inn på nedenfor:

For å forstå det som skjer er det nødvendig å innse det avgjørende i at organisasjonsformen er hierarkisk. De sentrale personer har uinnskrenket makt og disponerer arbeidskraften etter skjønn. Alle medlemmer må godtas før de blir opptatt i kretsen, og de må forplikte seg til en minsteaktivitet. De

langsiktige politiske mål mistes aldri av syne. Nesten ethvert tjenlig middel tas i bruk bare det kan gi et resultat. Jesuitter-regelen om at "Hensikten helliger middelet" sitter i høysetet. En betydelig del av medlemmenes inntekter betales inn til et fond som skal dekke fellesutgifter som bøker, aviser, løpesedler osv.

Møteplikten gjør at de fleste medlemmer er meget godt informert og kan settes inn på korteste varsel i "krisesituasjoner". Det er grunn til å tro at organisasjonene disponerer betydelige kapitalmidler. Det er ikke mulig å si noe bestemt om hvor disse skriver seg fra. Noen bevilges imidlertid nu gjenom Studentersamfundet, og meget betales av medlemmene.

Næringslivet, og da særlig industrien, er spesielt utsatt. Etterhvert må vi regne med at styrkene kan bli rettet mot sentrale deler av samfunnsmaskineriet, slik at en lammelse får større virkninger.

Endel av mønsteret er kjent. Den sentrale ledelse finner frem til forhold på arbeidsplasser, på universiteter, høyskoler eller i andre deler av samfunnet som det er lett å skape aktiv misnøye om. Særlig gjelder det da forhold som det har vært klaget over i lang tid. Etter mønsteret skal det helst skapes basis-grupper, som det er gjort innenfor fakultetene på Universitetet. Disse står under kommando av ledelsen. Det har hittil vært vanskelig å komme så langt innenfor næringslivet, men enkeltpersoner eller ganske få, har tross alt gjort en ganske effektiv jobb.

Selv om de forhold som skal danne basis for aksjonen opprinnelig kanskje ikke har vært alvorlige nok til å skape den nødvendige opphisselse, så kan misnøyen forstørres opp med forskjellige midler. Først og fremst selvfølgelig ved personlig påvirkning på arbeidsplassen. Dernest kommer foredrag, avisartikler og bøker inn i bildet. Det er for såvidt et godt eksempel å notere at Tore Linné Eriksen reiser til Jernverket i samarbeide med Gyldendal. Han oppholder seg der i rom tid. Skriver en bok om forholdene der. Når de bedrifter der arbeidsforholdene kan skape grunnlag for aksjon er plukket ut, undersøkes først hvorvidt noen av de ansatte kan innlemmes i aksjonen. Hvis ikke sendes spesialutdannede ferieavløserer, korttidsansatte, vikarer e l. Det legges etter hvert vekt på at de arbeider på egen hånd på faglig basis, fordi vanlige arbeidsfolk nærer en betydelig uvilje mot studenter, og da ikke minst mot SUF. Den organisasjonsmessige backing skjer således helt i det skjulte, og er ofte helt ukjent for andre enn dem som er innlemmet i den indre krets. Dette har vært mønsteret hittil, og vi kan vel regne med at vi skal oppleve noen flere tilfelle av denne type.

Vi må imidlertid regne med at metodene fremover kan bli noen andre, eller kanskje det er riktig å si mer varierte. I virkeligheten har de streiker det hittil har vært mulig å få i stand, hatt en relativ liten politisk virkning. Dessuten begynner både arbeidsgivere og tillitsmenn på arbeidsplassene å bli oppmerksomme på metodene.

De personer som hører til kretsen blir tross alt mer kjent.

De fleste begynner å tenke nærmere over hvem som ansettes, hvor det kommer nye folk. Først og fremst legges vekten på et samarbeide med medarbeidere på alle plan om bedring av forholdene der hvor misnøye kan skape vanskeligheter eller grunnlag for utnyttelse i politisk destruktivt øyemed. Det er viktig at alle vel betenker forebyggende tiltak.

Alt dette er selvfølgelig SUF-ledelsen klar over, og derfor må vi regne med at intensiteten fremover vil bli øket også på vesentlige andre felter.

For det første vil det gjelde alle propagandainnsats i videste forstand. Her har disse krefter allerede spilt betydelig rolle, men den vil bli utvidet fremover, og på områder som man ikke i første omgang tenker på.

Jeg nevner således som eksempel at den såkalte "Trafikkaksjonen" påpeker betydningen av å danne aksjonsgrupper, samle erfaringsmateriale fra aksjoner, spre informasjon og samordne aksjoner på forskjellige steder. Ifølge en orienteringspublikasjon, som foreløpig er relativt ukjent, skal disse gruppene så som grunnlag for sine trafikkaksjoner, studere den materialistiske historieoppfatning (Marx), Det Kommunistiske Manifest (Marx) og Utopisk og videnskapelig sosialisme (Lenin) pluss bøker av Gøran Palm, som er kommet ut på PAX. Langt nede på listen finner vi så Norsk Vegplan I og II.

La meg også i denne sammenheng nevne en alvorlig bevegelse innenfor De Norske Kirke. Det dreier seg så vidt jeg vet, ikke om SUF-ledede innslag. Men mange av dem som opptrer og handler har de samme oppfatninger, også om betydningen av militante midler. Jeg har vært til stede i slike møter, og treffer ellers ofte ekstremistene i diskusjoner. Det gir meg en støkk å oppleve unge kristne menneske i Norge tale revolusjonens sak i Vesten, og oppleve at de tror kristendommen vil overleve eller få frihet i det samfunn som etterpå oppstår.

Vi må regne med andre former for aksjoner enn dem vi har opplevet hittil, tilsynelatende ulykker, sprengninger, kort sagt bokstavelig talt mer militante angrep på samfunnsmaskineriet. Meningen og hensikten vil hele tiden være å slå ned på områder hvor ringvirkningene blir store for et viktig lokalt samfunn, eller for hele samfunnet.

SUF-kjernen vil i alle tilfelle være godt beskyttet fordi vi alle må være forsiktige med beskyldninger og fordi en uberettiget aksjon fra politiets side ville ha betydelige negative konsekvenser.

Når dette siste må regnes med som en aktuell mulighet er det fordi vi ser mønsteret eksistere eller utvikle seg over store deler av verden, og fordi de internasjonale kontakter gruppene imellom er temmelig faste. Eksempelvis kan nevnes at under aksjonen mot Verdensbank-møtet i København ble det observert deltagere bl a fra Frankrike, Tyskland, Nederland, Sverige, Østerrike og Sveits. Fra Sverige kom det anslagsvis omtrent 200 deltagere.

La oss bare et øyeblikk tenke på hva en slik aksjon som den i København måtte koste. Det tas med her fordi det gir et visst inntrykk av hvorledes pengene kommer inn. Aktivistene der, som i Norge, har en betydelig trykkerikapasitet, hvor man gjennom oppdrag også fra mange andre hold kan frembringe overskudd. Plakater, løpesedler og spesialtrykk flyter i strømmer fra disse trykkerier. Ikke få selges og skaper et betydelig overskudd. Så kommer da økonomisk støtte fra studenthold, eksempelvis der nede Danske Studenters Fellesråd og fra Studentrådet.

Københavnaksjonen understreker at vi må regne med outrerte demonstrasjoner med voldinnslag når "kjernen" finner det hensiktsmessig. Slike aksjoner kan bli farlige. I København ble det eksempelvis funnet kastevåpen av typen poteter innsett med barberblad o.l.

SUF-ledelsen vil også være interessert i demoralisering av visse deler av ungdommen fordi disse på rampebasis kan være en god støtte under aksjoner. Endelig må vi ta i betraktning, den betydning den faktiske maktposisjon på vårt og andres universiteter gir SUF-ledelsen.

I Norge manifesteres den gjennom Faglig Studentfront, og de lokale grupper. Vesentlig rolle spiller det også at SUF såvidt lenge har hatt makten i Det Norske Studentersamfund og derved disponerer betydelige pengemidler. Vi kan nu ikke lenger se bort fra at Chateau Nøff, Det Norske Studentersamfundens nye hus, vil bli overtatt av et styre av Rød Front, og at SUF selvfølgelig vil få en høyborg av betydelige dimensjoner i Norges hovedstad. Vi får håpe de konservative studenter nu vil erobre makten i Studentersamfundet.

Selv om det ikke er mange, vil dog alle etterhvert komme ut i samfundslivet og makter ledelsen til enhver tid å beholde kontakt, vil nye læresteder, skole og organisasjoner få et sterkere preg av venstre-ekstreme krefter. Dette har i ikke liten grad skjedd i Sverige og betydd meget for utviklingen der hittil.

Med trusel om bråk og vanskeligheter, kan også en radikal fordreining foretas. Vaktomme øyne var sikkert klar over at da FN's 25-år jubileum skulle feires også gjennom fjernsyn ved en festforestilling på Nationaltheatret, så ble denne avsluttet med en ungdomsdiskusjon om FN. I denne var det en venstre-ekstrem ung mann som dominerte. Etterpå opplyste så programmet at vi skulle få kommentarer til disse uttalelsene bl a fra stortingsmann Thyness og andre. Disse uteble. Det sier at de militante grupper hadde truet med å skandalisere forestillingen ved bråk hvis ikke stortingsmennene ble kuttet ut. Riktig eller ikke. Det kan vi vel aldri helt greie å få bragt på det rene fordi forsiktigheten så kommer inn i bildet hos dem som nok i flere situasjoner burde syngt ut.

Eksemplene kunne forfleres i det uendelige, men det er sikkert ikke nødvendig.

Sees denne utvikling i fremtidsperspektiv er det forsåvidt en mangel på trost at radikale ekstreme gruppers operasjoner, for eksempel i boken "År 2000" laget av Herman Kahn og Anthony Wiener, Hudson Institute, ansees som et relativt normalt, men ubehagelig innslag i samfunnsutviklingen fremover mot år 2000. Denne karakteristikken da under forutsetning av at gruppene ikke i gitte situasjoner makter å lamme samfunnsmekanismen så sterkt at den gir visse muligheter for ganske bred destruksjon eller maktutøvelse. Men det forhold at seriøse fremtidsforskere regner disse innslagene som sannsynlige gjør ikke situasjonen mindre alvorlig. Det tas med her kun for å understreke at hva vi nu opplever ikke kan ansees avvirket innenfor en relativ snau ramme av tid.

Skal imidlertid disse revolusjonære og anarkistiske angrep begrenses i antall og virkning, er i hvert fall følgende nødvendig:

For det første må SUF-ledelsen og deres hjelpere tas alvorlig.

For det annet må alle følge godt med i det som skjer i innland og utland. Tenke situasjonen overført til oss selv og seg selv.

For det tredje må arbeidsgivere og tillitsmenn være oppmerksomme. Det samarbeide som hittil er utviklet, får en tilleggdimensjon.

For det fjerde må det legges vekt på å bedre de forhold på arbeidsplassene som har skapt misnøye og kan gi muligheter for utnyttelse. Nytter det ikke å overkomme vanskelighetene umiddelbart, må det i hvert fall sørges for en klar forståelse av hvorfor så ikke kan skje.

For det femte må det legges vekt på raskt å søke opplysninger, råd og veiledning.

For det sjette er ro og tenksom vurdering viktig. Overilede mottiltak, forholdsregler eller sinne kan skape komplikasjoner.

Noen få av dem som har henvendt seg her har snakket om hårde midler, politiinnsats o.l.

Jeg føler det maktpåliggende å understreke at venstre-ekstreme krefter som SUF-ledelsen er, må - så langt det er mulig - møtes med andre midler enn de selv bruker. De ville være lykkelige over mottiltak som da umiddelbart ville skape en kampsituasjon.

Men viktigere er det at vår holdning må være bestemt av vår tro på at vi vil vinne frem med den ro, den tålmodighet og den tenksomhet som hittil har preget forsvaret mot disse krefter i vårt land. Selvfølgelig må politiet stoppe ulovligheter. Det jeg vil understreke er at vi ikke er tjent med noen slå-igjenmentalitet. Vi må bevare en styrke og et samarbeide som gjør oss sikre i forvisningen om at ekstreme krefter vil bli avvist og forhåpentlig etterhvert visne bort.
